

Ekonomika obcí a příspěvkových organizací v praxi

Anotace kurzu

Kurz se zabývá vymezením právního rámce a základních principů hospodaření, financování a ekonomického řízení obcí a příspěvkových organizací. Dále se účastníci seznámí s rozpočtovými pravidly a plánováním, vybranými aspekty v účetnictví vybraných účetních jednotek se zaměřením na účtování majetku, závazků, inventarizace, bankovních operací a další problematiku účetní závěrky a účetního výkaznictví v souvislosti s předáváním účetní závěrky do Centrálního systému účetních informací státu. V rámci kurzu bude vysvětlena dále problematika kontroly a řízení veřejných financí, principů veřejné finanční podpory a veřejného zadávání. Příspěvkové organizace jsou specifickým typem institucí, které působí v oblasti veřejného sektoru a mají samostatnou právní subjektivitu. Cílem hospodaření těchto organizací není tvorba zisku, zaměřují se na plnění veřejného zájmu a poskytování veřejných služeb. Jejich vznik je motivován potřebou zajistit kvalitní a dostupné veřejné služby pro obyvatele a přispět k rozvoji společnosti. Z pohledu zákona o účetnictví se jedná se o vybrané účetní jednotky, které dle kategorizace účetních jednotek vždy patří mezi velké účetní jednotky.

Osnova kurzu:

1. Právní rámec a základní principy hospodaření

Téma poskytuje praktickou orientaci v právním rámci hospodaření územních samosprávných celků a jejich příspěvkových organizací. Zaměřuje se na dopady struktury veřejné správy, rozlišení samostatné a přenesené působnosti a na základní pravidla hospodaření podle rozpočtových předpisů. Součástí je i výklad zřizování příspěvkových organizací a významu zřizovací listiny. Důraz je kladen na nejčastější situace a rizika v praxi: schvalovací a podpisové kompetence, interní předpisy a rozhodovací procesy, nakládání s majetkem a uzavírání smluv. Závěr se věnuje transparentnosti a ochraně informací, zejména povinnostem při zveřejňování smluv a GDPR v ekonomických agendách. Výstupem je schopnost účastníků správně nastavit postupy, předcházet typickým chybám a minimalizovat právní i kontrolní rizika.

2. Financování a ekonomické řízení příspěvkových organizací

Téma se zaměřuje na problematiku financování a ekonomického řízení příspěvkových organizací. Účastníci kurzu budou seznámeni se systémem financování dle odvětví, strukturou rozpočtu a principy stanovení závazných ukazatelů. Dále budou představeny principy poskytování provozních a investičních prostředků a pravidla hospodaření s fondy organizace (rezervní fond, investiční fond, fond odměn, FKSP) včetně jejich nejčastějšího využití v praxi. Závěrečná část se bude věnovat postupům vyúčtování vztahů se zřizovatelem a náležitostem, které jsou s tímto procesem spojeny.

3. Rozpočet a plánování, závěrečný účet

Téma se zaměřuje na problematiku tvorby, struktury a řízení veřejných rozpočtů v prostředí územního samosprávného celku. Účastníci kurzu budou seznámeni se standardním procesem sestavení rozpočtu, časovým harmonogramem a jednotlivými kroky schvalovacího řízení. Budou představeny principy rozpočtové skladby, vysvětlena struktura příjmů (daňových, nedaňových, kapitálových i dotačních) včetně charakteristik, které ovlivňují jejich stabilitu a plánovatelnost. Dále budou objasněny typy výdajů – běžné, kapitálové, účelové a neúčelové – včetně významu mandatorních výdajů a jejich vlivu na flexibilitu hospodaření. Součástí bloku budou také rozpočtová opatření, jejich důvody, postupy a kompetence v rámci procesu

schvalování. Představen bude význam střednědobého výhledu rozpočtu, jeho vazba na roční rozpočet a jeho role ve strategickém řízení. Závěrečná část se bude věnovat náležitostem závěrečného účtu, postupům jeho sestavení, požadavkům na zveřejnění i vazbě na průběžné hospodaření. Pro praktické ukotvení tématu budou jednotlivé oblasti doplněny modelovými příklady vycházejícími z reálných dat kraje.

4. Úvod do účetnictví obcí a příspěvkových organizací

Téma je zaměřeno na vymezení základního legislativního rámce účetnictví obcí a jimi zřízených příspěvkových organizací. Stěžejním bodem je zákon o účetnictví, na nějž navazuje prováděcí vyhláška a související České účetní standardy. V této části budou vysvětleny obecně uznávané účetní zásady, jako je aktuální princip, zásada opatrnosti či věrného a poctivého zobrazení majetku, což je nezbytný předpoklad pro transparentní hospodaření s veřejnými prostředky. Dále budou vysvětleny principy podvojného účetnictví, seznámení s účetními knihami (deník, hlavní kniha, kniha analytických a kniha podrozvahových účtů), struktura směrné účtové osnovy a sestavení účtového rozvrhu. Detailně bude rozebráno členění účtů na rozvahové a výsledkové, základní principy účtování na těchto účtech a promítnutí jejich zůstatků v účetních výkazech. Závěr je věnován inventarizaci majetku a závazků jako hlavního nástroje kontroly správnosti účetnictví.

5. Základní principy účtování o majetku a zdrojích jeho krytí

V rámci tohoto tématu budou účastníci seznámeni s vymezením majetku účetní jednotky a zdrojů jeho financování a dále s finální fází účetního cyklu – účetní závěrkou. V úvodu je vysvětleno vymezení dlouhodobého majetku (hmotného, nehmotného i finančního) v kontextu veřejné správy, způsoby jeho pořízení a oceňování. Samostatným tématem je odpisování dlouhodobého majetku, které u obcí a příspěvkových organizací podléhá specifickým pravidlům odpisových plánů, vyjadřujících postupné opotřebení majetku v čase. Dále se blok věnuje oběžnému majetku, zejména zásobám a pohledávkám. Účastníci se naučí, jak tento majetek oceňovat a jak správně účtovat o pořízení tohoto majetku atd. V oblasti pasiv je vysvětleno vymezení vlastních a cizích zdrojů. Zvláštní pozornost bude věnována systému tvorby a čerpání peněžních fondů (např. fond investic, rezervní fond, fond odměn či FKSP). Jednou z nejnáročnějších částí kurzu jsou základy účtování o transferech (dotacích). Bude vysvětlen rozdíl mezi investičními a neinvestičními transfery a proces jejich časového rozlišení ve vazbě na náklady a výnosy. Pro dosažení věrného obrazu účetnictví budou probrány také dohadné položky (např. nevyfakturované dodávky energií apod.) a časové rozlišení nákladů a výnosů. Závěr tohoto tématu je zaměřen na proces účetní uzávěrky a sestavení účetní závěrky (Rozvaha, Výkaz zisku a ztráty, Příloha) s cílem naučit se tyto účetní výkazy pochopit a interpretovat tak, aby sloužily jako spolehlivý podklad pro zřizovatele, kontrolní orgány i veřejnost.

6. Účetnictví – praktická část

Téma je zaměřeno na praktickou aplikaci klíčových účetních postupů v podmínkách obcí a příspěvkových organizací. Účastníci budou pracovat s modelovými situacemi a reálnými příklady, které odrážejí běžnou praxi účetních ve veřejném sektoru. Představena bude zejména problematika zjednodušeného vedení účetnictví a základních oblastí účtování majetku, závazků, nákladů a výnosů, včetně určování výsledku hospodaření. Dále budou vysvětleny principy účtování peněžních fondů, transferů a časového rozlišení. Součástí bloku je také výklad správných postupů při bezúplatných převodech majetku, směnách a předávání majetku zřizovatelem, včetně rozlišení technického zhodnocení a oprav z hlediska účetního i rozpočtového. Účastníci se seznámí s postupy aktivace, odpisování a vyřazování majetku a rovněž s tvorbou rezervy na obnovu vodovodů a kanalizací. Závěrečná část se zaměří na

účtování v cizích měnách a dopady kurzových rozdílů. Cílem je posílit jistotu účastníků při aplikaci účetních předpisů v praxi, podpořit správné vyhodnocování dopadů jednotlivých operací a předcházet chybám při vedení účetnictví vybraných účetních jednotek.

7. Účetnictví – praktická část

Téma se zaměřuje na praktické zvládnutí pokročilých účetních postupů souvisejících se správností účetnictví obcí a příspěvkových organizací. Účastníci budou pracovat s detailními modelovými příklady pokrývajícími celý účetní cyklus od vzniku účetního případu až po jeho promítnutí do účetní závěrky. Představeny budou postupy určování data uskutečnění účetního případu, opravy dokladů a vedení podrozvahové evidence. Součástí bude i aplikace rezerv a opravných položek, práce s Pomocným analytickým přehledem (PAP) a správné provedení inventarizace včetně řešení inventarizačních rozdílů. Další část je zaměřena na tvorbu a odeslání účetní závěrky do Centrálního systému účetních informací státu (CSÚIS) a na provázanost účetnictví obcí a příspěvkových organizací, zejména v oblasti závazných ukazatelů, poskytování příspěvků, financování nepedagogických pracovníků a poskytování návratných finančních výpomocí. Účastníci budou řešit komplexní příklady zahrnující oběh dokladů, vnitřní kontrolu, úhrady, zapojení fondů, pořízení a zařazení majetku, různé typy darů, nákup zásob metodou A i B a účtování mezd včetně souvisejících odvodů. Závěrečná část tématu se věnuje postupům schvalování účetní závěrky obce i příspěvkové organizace a rozdělení výsledku hospodaření. Cílem této části je posílit schopnost účastníků samostatně řešit složitější účetní situace, správně interpretovat jejich dopady na účetní závěrku a aplikovat jednotné metodické postupy v praxi.

8. Bankovní operace

Téma se zaměřuje na klíčové principy správy bankovních účtů, platebního styku a finančních procesů v organizaci. Účastníci kurzu budou seznámeni s jednotlivými typy bankovních účtů, kritérii pro výběr banky a pravidly nastavení interního schvalovacího workflow a dispozičních oprávnění. Budou představeny principy elektronického bankovníctví včetně rizik, přínosů a používání přístupových certifikátů. Dále budou objasněny postupy zadávání tuzemských i zahraničních plateb, inkas, dávkových operací a práce s formáty ABO/XML. Součástí bude také vysvětlení poplatkových režimů SHA/OUR/BEN a průběhu mezibankovních převodů. Účastníci se naučí orientovat v bankovních produktech určených ke zhodnocování volných finančních prostředků – termínované vklady, spořicí účty, overnight vklady, správa aktiv či cash-pooling. Závěrečná část bloku se bude věnovat základům digitálních peněz a kryptoměn, principům AML, tvorbě IBAN a SWIFT identifikátorů, řízení cash-flow, správě pohledávek a závazků i orientaci v úvěrových produktech. Představeny budou také zásady používání registru smluv a praktické příklady výpočtu úroků.

9. Kontrola a řízení veřejných financí

Téma je zaměřeno na představení principů vnitřního kontrolního systému, použití v praxi územní samosprávy a příspěvkové organizace. Správná aplikace zásad finančního řízení zahrnuje nakládání s veřejnými prostředky podle principů 3E – účelně, hospodárně a efektivně. V rámci kontroly a řízení veřejných financí je nutno pochopit systém kontroly veřejných financí, a to na stupni manažerské řídicí kontroly, vnitřní kontroly, interního auditu a externích kontrol. V rámci výuky budou prezentovány příklady z praxe: možnosti nastavení řídicí kontroly uvnitř orgánu veřejné správy, ujištění interního auditu o přiměřenosti a účinnosti vnitřního kontrolního systému a nejčastější zjištění z přezkoumání hospodaření obcí, veřejnosprávních kontrol zřizovatele.

10. Veřejná finanční podpora

Téma této části vzdělávacího kurzu je zaměřeno na představení konkrétní příkladů zahrnujících základní informace o poskytování dotací, návratných finančních výpomocí a jiných finančních podpor, o postupu při porušení rozpočtové kázně a dále informace o pravidlech v oblasti veřejné podpory (pojem veřejná podpora, základní výjimky z pravidel), a to jak z pohledu poskytovatele, tak i příjemce veřejné finanční podpory. Účastníci kurzu budou schopni samostatně připravit podklady pro poskytnutí veřejné finanční podpory obcí nebo krajem, podat žádost o dotaci a vyhodnotit rizika spojená s nedovolenou veřejnou podporou.

11. Veřejné zadávání

Tématem této části je srozumitelně představit principy veřejného investování v prostředí územní samosprávy a příspěvkových organizací a ukázat, jak si počínat od přípravy veřejné zakázky, jejího vysoutěžení a částečně až do realizace plnění. Účastníci získají základní orientaci v tom, jak veřejná investice vzniká (od identifikace potřeby, stanovení předpokládané hodnoty a rozpočtového krytí přes přípravu podkladů, realizaci řízení až po uzavření a plnění smlouvy) a jaké jsou klíčové povinnosti a rizika spojená s nakládáním s veřejnými prostředky. Součástí výuky bude praktický přehled jednotlivých typů, druhů veřejných zakázek a režimů a vysvětlení, jak volba režimu ovlivňuje proces, časovou osu i míru administrace. Pozornost bude věnována i zveřejňování a transparentní „auditní stopě“ (co, kdy a kde se typicky uveřejňuje, jaký je význam profilu zadavatele a úplnosti dokumentace pro kontrolu). Formou cílených mini-příkladů budou zobrazeny rizikové situace či možné ekonomické dopady (změny závazku ze smlouvy) a na výkladech či rozhodovací praxi ÚOHS bude představeno, jak rozpoznat typická rizika (např. nepřiměřené či soutěž omezující požadavky) a jak předejít sporům nebo finančním korekcím.

12. Případová studie

Tato část vzdělávacího kurzu je zaměřena na řešení komplexní odborné případové studie z výše uvedené problematiky u jednotlivých témat kurzu. Účastníci kurzu budou řešit předložené zadání komplexní případové studie společně v menších týmech, diskutovat o úkolech, analyzovat problematické oblasti a navrhnout společná řešení. V rámci závěrečného opakování budou shrnuty hlavní části vybraných problémových oblastí. Proběhne také diskuse nad konkrétními dotazy účastníků kurzu.

Závěrečné zkoušky

V rámci závěrečných zkoušek budou u účastníků kurzu prověřeny nejen teoretické, ale i praktické znalosti a poznatky nabyté v rámci tohoto kurzu. Zkoušky jsou navrženy tak, aby prověřily celkové znalosti a porozumění problematice celého kurzu.

V rámci kurzu budou účastníkům poskytnuty studijní podklady a prezentace k jednotlivým odborným tématům.

Účastníkům bude dále poskytnut také přístup do LMS, kde budou k dispozici dané studijní podklady a prezentace a uvedeny další relevantní online zdroje k aktuální legislativě a metodice.

Další informace lze také získat u koordinátora kurzu:

Ing. Jana Hakalová, Ph.D.

vedoucí katedry

Katedra účetnictví a daní, Ekonomická fakulta VŠB-Technická univerzita Ostrava

jana.hakalova@vsb.cz, telefon: +420 597 322 325